

Hoofdstuk 5

COMMUNICATIE

Inleiding

Communiceren met iemand die een gehoorverlies heeft, vraagt specifieke aanpassingen, ook al draagt de persoon hoorapparaten. Zeker voor mensen met een verstandelijke beperking zijn deze aanpassingen van belang.

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de communicatiepartner zijn communicatie kan aanpassen en hoe we de context van de communicatiesituatie kunnen verbeteren.

Pas je eigen manier van communiceren aan

- Trek de **aandacht** van de persoon vooraleer je begint te spreken. Geef bijvoorbeeld een tik op de armen. Let wel: schreeuwen helpt niet!
- Begin het gesprek pas als de persoon je aankijkt.
- Blijf de persoon **aankijken** en stimuleer hem ook om je verder aan te kijken.
- Maak gebruik van **ondersteunende communicatie** (**verwijzers, SMOG, eigen gebaren, pictogrammen, mimiek, lichaamstaal**, enz.).
- Richt je **direct** tot de persoon. Heb je mededelingen voor de hele groep, geef die dan **vóór** of na de groepsmededeling nog eens extra aan de persoon alleen. Zorg bij een groepsactiviteit dat er niet door elkaar wordt gepraat en geef visueel (hand opsteken, aanwijzen, voorwerp vasthouden) aan wie er aan het woord is.
- **Articuleer** voldoende, maar **overdrijf niet**.
- Zorg dat je **mondbeeld zichtbaar** is.
 - o Houd geen voorwerpen voor je mond (hand, balpen, blad, enz.).
 - o Houd je mond vrij wanneer je praat (niet eten of kauwen, geen sigaret roken).
- **Pas je taal** aan het taalniveau van de persoon **aan**.
- Spreek voldoende **luid**, maar **roep niet**.
- Spreek **niet te snel**.
- Let op je **intonatie, ritme en accenten**. Spreek zo **natuurlijk** mogelijk.
- **Betrek** de persoon in gesprekken. Spreek niet over de persoon heen. Let op dat de persoon zich niet te veel afzondert.
- **Leg** misverstanden of zaken die niet worden begrepen **uit**.
- Durf wat er is gezegd nog eens te herhalen en controleer of de boodschap overgekomen is. Laat de persoon zelf eventueel de boodschap in eigen woorden herhalen.
- **Herhaal** in andere woorden.
- Verloopt de communicatie moeilijker, **controleer** dan of het hoorapparaat werkt.
- Houd rekening met vermoeidheid.
- Probeer het niveau van zelfstandigheid te behouden.
- Heb aandacht voor de andere zintuigen.
- Bij een **eenzijdig gehoorverlies** of **duidelijk verschil** tussen beide oren, benader je de persoon aan de kant van het beste oor.

Pas de situatie aan

Sommige van de hieronder vermelde aanpassingen zijn niet altijd mogelijk of nodig bij de doelgroep. Ze moeten vooral nagestreefd worden wanneer je in communicatie gaat met de persoon. Op die manier optimaliseer je de voorwaarden voor een goed spraakverstaan.

Achtergrondgeluid bemoeilijkt het spraakverstaan

- **Schakel** storende achtergrondgeluiden zo veel mogelijk **uit** (zeker tijdens verbale communicatie).
 - o Zet de radio of tv uit.
 - o Neem de persoon eventueel even mee naar een ander lokaal.
 - o Zet een fluitende vogel in een ander lokaal.
 - o Wacht met communiceren tot je klaar bent met de microgolf.
 - o Plaats rubberdopjes aan de onderzijde van de stoelpoten.
 - o Leg matjes onder het bestek op tafel.
 - o Kleef strips op deuren die hard dichtklappen.
 - o ...
- Indien dit **niet mogelijk** is:
 - o Zet de persoon zo ver mogelijk van de storende geluidsbron(nen).
 - o Plaats de persoon bij een **eenzijdig gehoorverlies** of **duidelijk verschil** tussen beide oren zo dat het storend (achtergrond)geluid zich het dichtst bij het slecht(st)e oor bevindt.

Personen met gehoorverlies vullen wat ze niet horen aan met **visuele informatie** (lipbeeld, mimiek, lichaamstaal).

- Zorg voor een **goede verlichting** en **lichtinval**.
 - o Steek het licht aan wanneer de ruimte te duister is.
 - o Als je de ruimte verduistert voor de gezelligheid, steek het licht dan weer aan wanneer je praat tegen de persoon.
 - o Zorg dat de persoon niet tegen het licht moet inkijken. Draai hem met de rug naar de zon of het kunstlicht.
- Zorg voor een **goede afstand**.
 - o Eén meter is ideaal.
- Zorg ervoor dat de persoon het gezicht van alle communicatiepartners kan zien. Ga **tegenover** de persoon staan in een gesprek met twee. In groep is een **kring** of een **ronde tafel** ideaal. Kan dit niet, ga dan in een u-vorm zitten. Vermijd afstanden van meer dan anderhalve meter. Dit is het maximum bereik van de microfoon van het hoorapparaat.

Een slechte **akoestiek** bemoeilijkt het spraakverstaan.

- Optimaliseer waar mogelijk de akoestiek van de ruimte.
 - o Harde, gladde wanden hebben een negatieve invloed op de akoestiek. Voorzie de ruimte zo mogelijk van **behang, gordijnen of geluiddempende panelen**.

- Grote ruimtes beïnvloeden de akoestiek negatief. Plaats waar mogelijk **wanden** of **verlaag de plafonds**.
- Een **goede isolatie** zorgt ervoor dat geluiden van buiten minder doordringen naar binnen.
- Bij een minder gunstige akoestiek, plaats je de persoon bij voorkeur met de **rug zo dicht mogelijk tegen de muur**. Zo vermijd je luistervermoeidheid.

Tip: Denk bij een activiteit na waar de persoon met een gehoorverlies best gaat zitten. Houd rekening met alle bovengenoemde tips.